

Излази 1. и 15. дана
— у мјесецу —

Цијена за Аустро-Угарску: на годину К 2-40
на по године . К 1-20
на четврт год. К —60
За друге земље: на годину 4 круне. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
ценовнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
фтиније.

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу на уред-
ништво „Српског Кола
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

На знање.

Истекла је с овим 12-тим бројем претплата и свима онима, који се претплатили о новој години са 1 К 20 потура. Молимо обнову.

И онима, који нису обновили претплате, шаљемо последњи овај број. Број 13-ти добиће само они, који су се претплатили, јер даље и више не можемо и нећемо.

Обраћамо се топлотом молбом на поузданике и пријатеље, молимо поштоване претплатнике, да се заузму за лист и обнове претплату, ако им народни лист на срцу лежи. Бог вам, а душа вам!

Администрација и уредништво „Српског Кола“.

Видов дан.

На Видовдан 15. јунија 1389., пре 515 година, сукобиле су се две јуначке војске, српска и турска, на Косову пољу у данашњој Старој Србији. Силни турски цар Мурат, пошто је покорио Грчку и Бугарску, пошао је да покори и српске земље, те да тако рашири своју државу од Цариграда до плавога Дунава.

Кнез је Лазар знао, да се Турци спремају против њега, пак се за то и он живо спремао за одбрану. Поред тога, Лазар понова позове суседне владоце, да заједнички ударе на Турке; али му се и сада одазва само краљ босански Твртко. Кнез Лазар је чак и проклињао:

„Ко је Србин и српскога рода,
„И од српске крви и кољена,
„А не дош'о у бој на Косово,
„Не имао од срца порога,
„Ни мушкога ни дјевојачкога!
„Од руке му ништа не родило,
„Ни у пољу бјелица пшеница,
„Ни у брду винова лозица!
„Рђом кап'о док му је кољена.

Султан Мурат, по што се добро опремио, крене војску и дође на поље Косово. И кнез Лазар са својом и босанском војском, коју је

предводио војвода Влатко Вуковић, улогори се на Косову спрам Турака. У очи саме битке кнез Лазар, по наговору Вукову, прекори свог нај-јуначнијег војводу, Милоша Обилића, да ће га сутра издати на Косову.

Милоша то јако дарне у срце и, да би доказао цару да је прави јунак и да није невера, рекне:

„Ја невјера никад био нисам,
„Нит' сам био, нити ћу кад бити,
„Него сјутра мислим у Косову
„За хришћанску вјеру погинути;
„Невјера ти уз кољено сједи,
„Испод скута пије хладно вино;
„А проклети Вуче Бранковићу,
„Сјутра јесте лијеп Видов-данак
„Вићећемо у пољу Косову
„Ко је вјера, ко ли је невјера.
„А тако ми Бога великога,
„Ја ћу отић' сјутра у Косово,
„И заклаћу турског цар-Мурата,
„И стаћу му ногом под гр'оце

диже се и, са своја два побратима, продре до султана Мурата и распори га ножем.

Милош, који је распорио султана погибе одмах у турској војсци са своја два друга.

Тако ето народ пева, а и књиге о том боју кажу, да се међу српским великашима појавила неслога, па су зато Срби страдали на Косову, а Турци победили.

Цар Лазар се јуначки борио и храбрио војску, али и он паде у сред најжешћег покоља. Са њим падоше најбољи јунаци српски: Југ Богдан, с девет сина, девет Југовића, Страхинић бан и други витезови српски; падоше славно, борећи се „за крет часни и слободу златну“. У овоме крвавом боју:

„Обадва су цара погинула:
„Од Турака нешто и остало,
„А од Срба и што је остало,
„Све рањено и искрвављено.

Учени људи доказују, да Вук Бранковић није издао свога господара на Косову, него да је народ због несреће и неслоге на пољу Косову бацио кривицу на Вука, па зато га је онако и проклео у песмама. Али толико се зна, да српска војска није била бројем једнака турској, да је било неслоге међу војводама, а то је доста да страда српска држава, која је већ од смрти силног цара Душана, 34 године пре битке косовске, почела опадати.

Кнез Лазар је био мудар и јуначан владалац. Старао се да увећа Србију и да је одбрани од силе турске. Погинуо је јуначки, бранећи Отаџбину своју, па за то га је народ и опевао у својим песмама; а наша св. црква прогласила га је за светитеља и празнује сваке године 15 јуна, на Видов дан. Његове св. мошти почивају у манастиру Врднику, у Срему.

Марко Краљевић познаје очину сабљу.

Рано рани Туркиња ђевојка,
Прије зоре и бијела дана,
На Марицу бијелити платно.
До сунца јој бистра вода била,
Од сунца се вода замутила, 5
Ударила мутна и крвава,
Па проноси коње и калпаке,
Испред подне рањена јунаке,
Па нанесе једнога јунака, 10
Узела га вода на матицу,
Окреће се низ воду Марицу.
Виђе јунак код воде ђевојку,
Па је поче Богом сестримити:
„Богом сестро, лијепа ђевојко!
„Баци мене једну крпу платна, 15
„Извади ме из воде Марице,
„Честиту ћу тебе оставити“.
Ђевојка је за Бога примила:
Баци њему један крај од платна,
Извади га води на обалу. 20
На јунаку рана седамдесет;
На јунаку чудно одијело!
О бедри му сабља окована,
На сабљи су три балчака злата 25
У балчацим' три камена драга;
Ваља сабља три царева града:
Вели јунак Туркињи ђевојци:
„Сестро моја, Туркиња ђевојко!
„Кога имаш код бијела двора?“
Рече њему Туркиња ђевојка: 30
„Имам једну остарјелу мајку,
„И имадем брата Мустаф-агу“.
Проговара добар рањен јунак:
„Сестро моја, Туркиња ђевојко!

„Иди кажи брату Мустаф-аги, 35
„Да ме носи двору бијеломе:
„Код мене су три ђемера блага,
„У свакоме по триста дуката;
„Ја ћу један тебе поклонити.
„Други твоме брату Мустаф-аги 40
„А трећи ћу себе оставити,
„Да ја видам моје грдне ране;
„Ако Бог да, те ране извидам,
„Честиту ћу тебе оставити
„И твојега брата Мустаф-агу“.
Оде цура двору бијеломе, 45
Те казује брату Мустаф-аги:
„О мој брате, ага Мустаф-ага:
„Добила сам рањена јунака
„На Марици на води студеној; 50
„Код њега су три ђемера блага,
„У свакоме по триста дуката:
„Један хоће мене поклонити
„А други ће тебе, Мустаф-ага,
„А трећи ће себе оставити, 55
„Да он вида своје грдне ране;
„Немој ми се, брате преварити
„Да погубиш рањена јунака,
„Донеси га двору бијеломе“.
Оде Туре на воду Марицу, 60
А кад виђе рањена јунака,
Узе гледат' сабљу оковану¹
Ману њоме, одејече му главу,
Скиде с њега дивно одијело,
Па он оде двору бијеломе, 65
Пред њега је сестра излазила,
А кад виђе шта је учинио,
Она рече брату Мустаф-аги:
„За што, брате, да од Бога нађеш!
„За што згуби мога побратима? 70
„На што си се, болан, преварио?
„А на једну сабљу оковану?
„Еда Бог да, одсјекла ти главу!“
То му рече, уз кулу утече.
Мало вр'јеме за тим постајало, 75
Дође ферман од цара турскога
Мустаф-аги да иде на војску.
Оде Мујо на цареву војску.
Припасао сабљу оковану;
А кад дође у цареву војску, 80
Гледа сабљу мало и велико,
Никоме се извадити не да:
Оде сабља од руке до руке,
Дођ' у руке Краљевићу Марку,
Сама му се сабља извадила. 85
Кад је Марко сабљу разгледао,
Ал' на сабљи три слова ришћанска:
Једно слово Новака ковача,
Друго слово Вукашина краља,
Треће слово Краљевића Марка. 90

¹ Сабља окована: шарама златним украшена, или пначе ишарана.

Пита Марко Туре Мустаф-агу:
 „Ој Бога ти, турско момче младо!
 „Откуд тебе ова бритка сабља?
 „Или си је за благо купио? 95
 „Или си је у боју добио?
 „Или ти је од баба остала?
 „Или ти је љуба донијела,
 „Донијела љуба од мираза?“
 Вели њему Туре Мустаф-ага:
 „Ој Бога ми, каурине Марко! 100
 „Кад ме питаш, право ћу ти казат“.
 Све му каза: како но је било.
 Вели њему Краљевићу Марко:
 „За што, Туре, да од Бога нађеш!
 „Нијеси му ране извидао? 105
 „Данас би ти дао агалуке¹
 „Код нашега цара честитога“.
 Вели њему Туре Мустаф-ага:
 „Бе не лудуј, каурине Марко;
 „Да ти можеш добит' агалуке 110
 „Најприје би себе извадио;
 „Већ дај амо сабљу оковану“.
 Ману сабљом од Прилипа Марко,
 Скиде главу Турчин-Мустаф-аги. 115
 Отидоше цару казивати.
 Цар по Марка оправлио слуге;
 Како који Марку долажаше,
 Марка зове, Марко не говори,
 Већ он сједи, пије мрко вино;
 Кад се Марку веће досадило, 120
 Он пригрну ћурак наопако,
 А узима тешку топузину,
 Па отиде цару под чадора.
 Колико се ражљутио Марко,
 У чизмама сједе на серцаду,² 125
 Па погледа цара попривијеко,
 Крваве му сузе из очију.
 Кад је царе сагледао Марка
 И пред њиме тешку топузину,
 Цар с' одмиче а Марко примиче, 130
 Док доћера цара до дувара:
 Цар се маши у џепове руком,
 Те извади стотину дуката,
 Па их даје Краљевићу Марку:
 „Иди, Марко, напиј ми се вина; — 135
 „Што су ми те тако ражљутили?“
 „Не питај ме, царе поочиме!
 „Познао сам сабљу баба мога,
 „Да сам Бог д'о у твојим рукама
 „И ти би ме 'вако ражљутио“.
 Па он уста и оде чадору. 140

Срем некад и сад.

Било је то пре својих тридесет и осам година. На банску столицу вољом Маџара сео је један чисти маџарон, барон Левин Раух. Кад је он сео на банску столицу, дошло је у Хрватској и Славонији време прогањања, време насиља, време пашовања.

Требало је склопити прву нагодбу између Хрватске-Славоније и Угарске. Изборни закон није годио Рауху и Маџарима и он га је предугојачио како је хтео, наопако, и још је изборе за сабор провео помоћу бајунета. Требао му је такав сабор, који ће нагодбу склопити с Маџарима, како је њима годила. Помоћу насиља изабран је сабор, какав је он желео. Читава Хрватска и Славонија није била у стању да изабере до само осам посланика народњака, опозиционалаца.

Али тадашњи леџи и свесни Срем рекао је друкчију реч. Од осам својих посланика изабрала је сремска жупанија пет опозиционалаца. Победа је била сјајна. Кроз бајунете су пролазили бирачи и гласали за опозиционалца. Тој истрајности и одлучности дивила се Хрватска и Славонија, дивео се свет. Јануара месеца г. 1868. у сабор ступише врсни људи, заступници Срема. Каква је после љута борба и у сабору и ван сабора против Рауха наступила, док није срушен, нећемо опширније говорити. Срем је био први на мегдану. *То је било онда.*

Лањске године отишао је са столице банске након двадесет година и бан гроф Кун Хедерварски. Отишао је и свима нам је у живој памети, шта је након себе оставио. Да ли да пишемо јаде и невоље, муке и болове своје и народне? Манимо то. Праведна осуда рекла је и рећи ће још своју.

Ономад је дошао из Пеште гроф Кун у Нуштар. Господа на три стотине кола из китњастог Срема дошла су, поздравила и поклонила се до црне земље грофу Куну Хедерварском. Захвалили су му за све оно, што је нашем народу „добра“ учинио. Мислио би човек да је то сан, јер учињено добро могла би мува на крилу понети. Али није био сан, него жалосна јава и истина.

Међу том господом, која се поклонише, беша и Срба. А зашто то учинише, не би они знали никоме казати. Они могу само толико рећи, да су двадесет година сви у Срему, а Срби у првом реду, кулучили бану Рауху, то јест његову последнику грофу Куну Хедерварском. *Такав је Срем данас.* Зато нам овако хвала Богу и иде. Маргита девојка, она из народне песме, имала је зар право, што је себи судила.

¹ Агалук, господство, властеоство - немешаг, добро властеоско.

² Серцада: скуповени ћилим, простирач, што се простира по тлу у дворанама.

* З М А Ј.

Равно пре петнаест дана 1. (14.) јуна 1904., отишао је Богу на истину највећи српски песник Змај Јован Јовановић. Умро је у својој 71-ој години у лепој сремској Каменици. Тужан глас одјекнуо је по свем српском народу, јер ни један српски песник није био толико народан

по песми колико Змај Јован Јовановић. Родио се у Новом Саду, живио је по свима већим српским местима. Змајем је прсват зато, што је уређивао шаљиви лист „Змај“, а деца су га српска звала Чика-Лова. За њих је уређивао до смрти лист „Невен“. Велики песник написао је књиге песама, и оне су му прославиле име, које више никад погинути неће, док се год буде чула српска реч.

Живот српскога народу у сретним и тешким часовима нашао је одјека у души песниковој, и Змај је те осећаје задео у песничко рухо. Он је Србина веселио у радости, тешио и соколио у жалости. Зато су песме његове и допрле у народ и народ их је прихватио као своје рођене. Стога и јест Змај најнароднији песник и песме његове биће му трајан споменик у народу српском.

Тежак је и трновит био животни пут Змајев.

Још младу човеку умре жена Руџа, помреше му деца и Змај оста самохран на овоме свету. Па као што је опевао своју срећу, док је срећан био, тако је опевао и своју жалост над гробом својих милих и драгих. Те песме које се зову „Ђулићи“ и „Ђулићи Увеоци“ најлепше су

српске уметничке песме што их имамо. Једино се народне српске женске песме могу мерити с њиме.

Али кад је Змај изгубио своју децу, он је обгрлио читав дечји српски свет, па је њих почео учити и песме им певати. Па зато су га српска деца од милоште звала Чика-Јовом.

На његов погреб у Каменицу дошло је десет хиљада народа, а говорило је десет говорника. И наш народни лист „Српско Коло“ имало је свога заступника на погребу Змајеву. „Српско Коло“ и „Н. Србобран“ за-

ступао је и леп говор на погребу говорио професор у Карловцима Милан Будисављевић. И остали говорници говорили су врло лепо о великом српском песнику. У име Хрвата говорио је песник хрватски Јован Храниловић, у име Маџара књижевник Бети.

Нека је слава и хвала Чика-Змајови до века!

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Руско-јапански рат.

Међу рањеницима.

Занимљиве, али жалосне вести доносе руске и друге стране новине о рањеницима, који су се борили код Тијенчена, кад су оно пре два и по месеца прешли Јапанци из Кореје преко реке Јалу у Манџурију. Кад су се рањеници враћали изишао је преда њих главни заповедник Куропаткин. Многе је рањенике питао за ово или оно, па тако приђе и једном официру. Официр, који је седео, хтеде устати и стајати по војнички.

— Седите, молим вас — рече Куропаткин.

— Па могу и стати, ваша преузвишености.

— Ама вама је тешко.

— Не ваља ми само једна нога, па зашто да седнем, простодушно одговори официр.

— Колико је Јапанаца било на свакога од вас, је ли их било по десет? запита генерал.

— Можда их је било и више, много их је било.

— А да их је било по три?

— Онда бисмо их све помлатили.

*

Дописник једног руског листа пита једног рањеника с Јала реке, да ли ће Руси победити Јапанце.

— Свакако ћемо их победити. И код Тијенчена били би их помлатили, али беже подлаци од бајунета. Само пале и пале, не могосмо их бајунетом прихватити, а нас је било осим тога мало. Тако причаше војник 12-е пуковније, од које су неке чете изгубиле по 60 војника од стотине.

— Да ли су у вашем батаљуну многи официри поубијани? упита дописник другог војника.

— Само су остала два. Заповедника прихвати топовско олово тако, да од њега оста само глава и ноге. Силу су нам људи искварили поганци, али смо и ми њих с „поштовањем“ дочекали. — Чим су се главе њихових редова почеле из Јала подизати према нашим утврдама, ми смо их као траву косили оловом, али за њима иду све нови и нови низови. Одакле их је онолико, не знамо, јер се преко реке чинило, да их нема толико.

Један се рањеник тужи, што су га узели у болницу, кад би могао бити у војсци, и по-

каза при том две рупе на прсима. Олово га ударило косо преко ребара.

*

Један војник прича како је његов пуковник погинуо. Најпре су га ударила два пушчана олова у кољено, војници пођоше да га придрже, и он крену напред. Али паде топовска граната, уби и њега и коња и све војнике око њега. Врло нам га је жао било, вели војник, био је добар за нас. Ласно, вели, је Јапанцима кретати се напред. Немају ни тораба ни телећака, већ само пушку и фишеке у рукама, а све остало вуку њихови кулији (робови) и најмљени Кинези. Али да пошетају они с нашим товаром друкчије би то било. Било их је тридесет хиљада на нас пет хиљада, па нас ипак нису могли стући. Еј, само да ми је чим пре у бојни ред. Тако заврши тај борац.

Последње битке на мору.

Руска морнарица из Владивостока, ових дана учинила је огромну штету Јапанцима. Она је испловила неопажена под заповједништвом адмирала Безобразова дубоко у Јапанско море, у даљину од неких хиљаду километара од Владивостока. Код острва Цусиме, које лежи у најближем размаку између Кореје и Јапана, стигла је руска морнарица десетак великих јапанских превозних бродова, који су носили војску и храну у Манџурију, и од тих је ухватила и потопила пет. Штета јапанска рачуна се на милијуне, а потопило се пет хиљада војника. Адмирал Скридлов јавља из Владивостока руском цару, да се после тога јуначког дела руска флота вратила срећно натраг и да није изгубила ни једног момка ни претрпела какове друге штете.

Бој код Вафангуа.

Генерал Куропаткин послао је једно одјељење војске према Порт-Артуру, да повуче на себе један дио јапанске војске, која опкољава Порт-Артур. Генерал Штакелберк кренуо се и код Вафангуа сусрела га је јапанска војска генерала Окуа. Јапанци су били бројем и топовима јачи. Крвава битка трајала је два дана. Крв се проливала потоцима. Руси су сузбијени натраг, и имали су губитака преко три хиљаде момака што мртвих што рањених, од којих је било 114 официра. Један очевидац додаје: „Много

је Руса погинуло, но губици Јапанаца су куд и камо већи. Наша танад и гранате косиле су цијеле њихове редове, сва је долина била посута њиховим телесима. Ако је ријека Тасапо поцрвјела од крви, то је више од јапанске него руске.“

Јавља се да Јапанци крећу сада са двије стране напријед, и наскоро би могло доћи опет до веће крваве и љуте битке. Руси су слабији бројем па се повлаче, али Јапанцима задавају љутих јада. Према рачуну погинуло је до сад на мору и на копну Руса око седам, а Јапанаца око тридесет хиљада. То се види какве су побједи јапанске.

Генералу Куропаткину почели су стизати први возови с војницима двају нових корова. У двије недјеље биће сва та војска на бојном пољу. За то вријеме може доћи до велике битке с Јапанцима.

Битка пред Портартуром.

Јапански адмирал Того јавља, да је пре недељу дана била битка пред Портартуром и да је уништена једна велика руска лађа, а једна мања да је оштећена. О јапанским лађама вели да су „у главном остале неоштећене“. Другим речима било је штете, али је не каже. Овај извештај треба да се потврди истом с руске стране, а зато ће требати дуже времена, јер је Портартур опкољен.

Банаћани на земљорадничкој скупштини у Топуском.

У прошлом броју казали смо, да је млади и одушевљени Србин, право народно чедо г. Адам Прибићевић био на земљорадничкој скупштини у Топуском. Он је разговарао с људима, који су тамо били, па је говорио и с нашом браћом Банаћанима. Како је прекрасно оно, што пише о томе у „Новом Србобрану“, доносимо ево и ми, да наши читаоци читају и размишљају:

Красни су људи они Банаћани, што су били на конгресу у Топуском. Управо сам био изненађен и скоро пренеражен, јер никад нијесам мислио, да има Срба сељака такве разборитости, тако јасна сталожена погледа на живот српски, па и опћи. Свака ријеч тијех људи била је једна мудра изрека, вриједна, да је запамти сваки Србин, и чини ти се, слушајући те људе, као да те мисли, што изилазе на њихова сељачка уста,

читааш из неке збирке мудрих ријечи, а не да слушааш Србе сељаке.

Раду Туријског и његове другове из Вел. Бечкерека, Миту Гајина и његова друга из Вел. Кикинде и изасланика Тисасент-миклошке за друге никад нећу заборавити.

Око њих и око других Банаћана и Бачвана купиле су се читаве рпе нашијех Бановаца, а они су им говорили, како се код њих ради, како би и они требали тако радити, ако хоће срећи и напретку, јер то зависи од њих самих. Тако се настављало и жељезницом, док се нисмо растали.

Неке њихове мисли, које би многи и многи наш учеван човјек требао добро утувити у главу, ево ћу овдје изнијети.

О господи.

Као што је мене изненадила њихова разборитост, тако је њих изненадио велик број госпде, која у нашим крајевима судјелују у привредном раду, а још су у нас права господа на ријетко посијана.

Тужили су се, како у њих има много госпде: свећеника, трговаца, адвоката, лијечника, посједника, учитеља, али слабо улазе у сељачко друштво, слабо судјелују у пословима, којима је сврха, да се придигне сељачки свијет.

Неки наш Бановац стаде ударати на госпду уопће, али они не дадоше, већ тачно поставише границу између госпде, која врше своју дужност према сељаку и између осталих. „Лепо је то и дика је, кад учена господа иду заједно с ратаром у друштво. Јер ко је више учио и света видео, и знаде више, па може народ саветовати и поучити“. Један је приповиједао, како њихова задруга добро напредује, и има прилично чланова, али да је њихов свећеник одмах ступио у њихово коло, па се својски заузео и радио. Кад би их више било и боље би радили.

„У нас Србаља свако хоће да је господар, свако хоће на прво место, а то је зло“ рекао је један. „Онај учени господин, који с народом заједно ради, који народу добро жели и пријатељ му је, мора доћи на прво мјесто, јер више зна“, тумачио је даље.

Приповиједали су, да је код њих народ изгубио и због тога повјерење у госпду, јер су господа народу непрестано обећавала као си-

WWW.UNILIB.УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Угурно златна брда и оно што се није могло урадити. А то не ваља, никад се не смије народу рећи, да ће бити сигурно оно, што је несигурно или што не може бити. Сад за то народ не вјерује ни много шта, што је могуће. Зато народу треба рећи истину, да ћемо тражити и гледати да се то и то што је народу корисно учини, ако се буде могло, а не засигурно обећати.

Ту је пут којим треба да пођу господа, ако се кане приближити сељаку, ако уопће свиканемо сврстати се у један густ ред, који је врстан снажно се одупријети ма каквијем нападајима.

(Продужиће се.)

Суђење браћи Шибулима.

У првом броју нашега листа од ове године писали смо, како је на Туцин дан погинуо у Кикинди у Банату богати газда и трговац Паја Еремић. Убили су га два брата Младен и Ђока Шибул. Пред судницом кикиндском дочекали су га, пуцали на њега из револвера, оборили га на земљу и гвозденом батином разлупали му главу. Убили су га зато, што је њихову оцу Проки на превару отео иметак од 360 ланаца (рали) банатске земље тако да њима није остало ни једног педља.

Ових дана судила је у Сегедину порота браћи Шибулима. Запитаћете одмах, шта је то порота? У Угарској, Аустрији, Немачкој, Русуји, Италији и још другим неким земљама не суди као код нас у Хрватској и Славонији редован суд за велике злочине, за које је у закону одређена казна већа од пет година тамнице, него суди порота, то јест обични грађани, који су пописани и који се онда коцком одаберу. Заправо они не суде сами него само слушају расправу и говоре па на концу расправе кажу по души: крив је или није крив. Осим тога, кад кажу за кога, да је крив, онда рекну и то да ли је при свести учинио дело или није. Може бити још и других питања, која на њих стави председник суда, а они дају одговор. Кад суди обични судица он се мора држати онога, што писани закон каже, а порота може рећи за некога да није крив, који би по закону био крив, јер она суди по души.

Расправа пред поротом у Сегедину судила је тако и браћи Шибулима у прошли уторак, среду и четвртак. Они су признали да су убили Еремића, али су казали и то, да су се напили најпре ракије и кад су пошли на Еремића да је он извадио бодез на њих. Казали су и зашто су то дело учинили. Државни тужилац тражио је да се суде на смрт, јер су с намером убили човјека. Адвокат, који их је бранио изнио је преко стотину дела покојног Еремића, како је варао и гулио против закона онога, који му је дошао у шаке. Тако је преварио и Шибуле и само је тако стекао своје

милијуне. На питање председниково порота је одговорила да су браћа Шибули криви због овог злочина, али да нису били при свести, кад су то учинили. Чим су то рекли, суци су их морали ослободити, јер закон не допушта да се осуди онај, који је у несвести учинио злочин. Браћа Шибули су пуштени на слободу, али је државни тужилац ударио жалбом на највиши суд. Шта ће овај суд одредити, то ћемо јавити.

Ето, видите, докле може човека да наведе грабежљивост и незаситивост, као што је и пок. Еремића. Треба радити али поштено, јер поштење највише вреди.

Има правих народних честитих људи, која раде с народом али поштено, па онда њих помаже народ а они народ, јер је наш народ сам рекао: отето проклето, поштено благословено.

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:

СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака грудa, свака бразда, сваки педаљ ерпекe земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште ерпекo, што Срби лакомиселено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће ерпекo народно издајство. (Тако и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, па и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати, да је тамо Срба икад и било).

Шта се збива у нас и у свијету.

Споменик косовским борцима. Данас на Видовдан открива се у Крушевцу, граду Лазареву, споменик косовских мученика, „за вјеру Христову и своје отачаство ва Косовској брани погиблих“, као што се то лијепо данас српска црква за њих моли. Свечаном чину овоме назочан је и српски краљ Петар. У седам сати у јутру је архијерејска служба. Затим литија иде до споменика, гдје говори министар предсједник Сава Грујић и онда се открива споменик за славу и вјечан спомен неумрлих српских бораца.

† **Сима Лукин Лазич** Недјељу дана последије смрти Змајеве, у прошли уторак, умро је у Рајићу у Славонији Сима Лукин Лазич Из Новог Сада последије погребa Змајева крену брату Петру у Рајић и ту га прекиде нагла смрт. Оставио је удовицу и троје нејакe сирочади, једно другом до ува. Сахрањен је у Рајићу и народа је било врло много. Између других говорника у име српске самосталне странке опростио се с пок. Симом парох у Јасеновцу пречасни г. Михаило Медакoвић лијепим говором, који је сузе изазвао.

Пок. Лазић био је самоук, али бистар човјек. Писао је и неколико књига, а уређивао је до смрти шаљиви лист „Врач Погађач“. Нека му је лака земља и трајан спомен у народу! Исто су тако лијепо говорили свештеници Јовановић и Витас!

Српска народна самостална странка хтјела је прередити још једну народну скупштину у Војнићу, али је кот. област забранила, јер земаљска влада не да, да се скупштине држе, и ако имамо закон за скупштине. То је већ пета скупштина, коју је влада забранила српској самосталној странци. У листу те српске странке „Новом Србобрану“ оштро се напада влада, која српску самосталну странку ставља изван закона, јер се не даје оно, што закон допушта.

И неколико хрватских народних скупштину је забрањено, а неколико је одржано у новије вријеме.

Краљевински одбори угарски и хрватско-славонски (регникларне депутације) свршили су коначно своје преговоре и финансијска нагодба је примљена. Сад треба да ту погодбу прихвати сабор у Загребу и Пешти, па ће је краљ потврдити. Она ће вриједити за даљих десет година.

Српске црквене општине на много мјеста приређују парастос великом пјеснику Змају.

У Србији, кажу, да ће ова година бити плодна и берићетна.

Између Србије и Бугарске долази да све љепшег живота. Краљ српски Петар састао се опет у претпрошлу суботу с кнезом бугарским Фердинандом, кад се овај жељезницом возио кроз Србију у Софију. Краљ се возио с њиме неко време, те су се врло лепо разговарали и растали братски. Њемачко-маџарска жидовска штампа у Бечу и Пешти се љути, а у Русији се радују томе зближавању.

У Старој Србији и Маћедонији влада велика несигурност, јер не само да насиље врше разбојници, него и власт и редовна војска. Пре неколико дана у селу Чокманову одоше војници на једну свадбу у том селу. После части одвукоше младу и две заове у касарну и обешчастихе их. Сутра дан учинише слично дело с једним девојчетом из те околине.

Ето тако се уводе „реформе“, па није чудо, што већ и неки листови руски пишу, да ће и те реформе остати на врби свирала. Тешко нашем јадном народу, док туђица о њему бригу води.

Шта ћемо и куда ћемо с ђацима? Ко не може своје деце школовати, нека се сјети ових лијепих ријечи „Привредника“ у Загребу: „Зашто не би и наша ваљана домаћа дјеца из малена у свијет одлазила, па кад се као изучени људи у свој крај врате, нека они, мјесто странаца, буду прави угледни и имућни људи и грађани“.

Српска добротворка Марија удова Васе Јакшића из Дрвенте у Босни, поклонила је друштву „Привреднику“ 20.000 круна за српске шегрте, а исто тако 20.000 круна „Просвјети“ у Сарајеву за ваљане ђаке Босанце и Херцеговце. Бог дао пок. родољубу Васи у рају насеље, а племенитој добротворци здравље и весеље!

У селу Вишићима код Стоца у Херцеговини догодио се 23. маја (5. јуна) крвав догађај, при коме је пало и рањених српских глава, а свега је рањених преко 50 особа. Ствар се тичала поља „Луг“, за које су бегови Муратбеговићи тврдили да је њихово, а народ из оближњијех села опет да је њихово, јер су од давнине пасли марву по њем и по нешто косили. Ми смо добили допис о овоме жалосном догађају, али нам је за овај број касно стигао.

Захвалност Србина ратара.

Примили смо ово писмо, које у целости штампамо, јер је вредно да се прочита и јер нас поред тога моли за то и сам тај самоуки Србин ратар. Писмо гласи:

Господину

Ђорђу Петровићу

у Митровици

највећа благодарност на његову племенитом дару. Шиље ми „Српско Коло“, откако је изашло, па и данас за мене плаћа и шиље ми. Опет вам кажем, Господине, 'вала на вашем осећају спрема мене.

Ви можете помислити, да сам ја ципија, па да водем читати, а не водем платити. Није тако, већ се не може, Кол'ко сам год платио држави пристојбе за наследство и куповину, тол'ко сам данас дужан у каси¹ па не могу данути, што се оно каже. Кога боле глава за сељака и просвету? Држава и каса покупи све, и ево овако је код радника и сељака: Плати порезу, плати опћински намет, плати пристојбе, плати десетак, плати за пушку, плати за псето порцију, плати угон' а где је још друго које шта, што не знаш ни каз'ти. А ово се све мора платити. Мог'о, не мог'о, продаће ти се из куће, што ти је најмилије. Па ето видите, Господине, да нисам ципија, већ се не може. За свагда вам 'вала Господине, на вашем дару!

Молим Вас, господине уредниче „Српског Коло“, да ову моју искрену благодарност одштампате. А вама кажем, господине уредниче, нећу вам остати дужан само док узмогнем, а да вам и не кажем, што сељаку ратару вреди „Српско Коло“. Зато га мора ратар и држати и помоћи.

Живан Кованџић
из села Бешенова.

Добри људи, који желе да народ чита.

(Наставак.)

18. Г. Васа Муачевић из Осиека.

19. Браћа Бачићи из Јасеновца.

Хвала им и у име листа и у име чита-лаца! Хвала им од срца! (Продужиће се.)

¹ Каса — штедионица.